

Orbán Endre:
Bíró úr, ez itt az igazság? Nem kérem, ez itt az ítélet.

De van alternatíva: november 23. a Mediáció Napja.

„Az igazság vak?” – hangzik el gyakran a kérdés némely JOGszolgáltatás után. A helyzet ugyanakkor ennél jóval bonyolultabb. A jogszabályok elvont szövege ugyanis a jogegyenlőség és jogbiztonság elvének szem előtt tartásával kerül alkalmazásra. Amikor a bíró az elvont tételeket a konkrét esetekre vonatkoztatja, előfordulhat, hogy a JOGkereső közönség IGAZSÁGérzete megszólal, ami a materiálisabb töltetű *igazságosság* és az ettől eltérő, a bíróság által a döntésében kimondott *formális igazság* szembeállításával szemléltethető.

Mindennek garanciája a bírói függetlenség és pártatlanság, ami lehetővé teszi, hogy a bíró befolyásmentesen tudja megállapítani, mi az adott ügyben az élő jog. Ezt szemlélteti Justitia szobra is, a római mitológia vak istensége, amit tipikusan bekötött szemekkel ábrázolnak. Justitia¹ az igazság istennője, aki nincs tekintettel a felek kilétére, hanem egyszerűen mérlegre teszi a tényeket, és dönt az ártatlanság, bűnösség kérdésében, illetve abban, hogy a felek közül kinek van igaza. Justitia pontosan mérlegel mindent, egyensúlyban tartja a mérleget, ami így az arányosság szimbólumának, kardja pedig a büntető igazság, illetve a kikényszerítés jelképének tekinthető.

Bírósághoz fordulni ugyanakkor költséges: ügyvédi díjak, illetékek, perköltség stb. ezért joggal merül fel, miért ezt a konfliktusmegoldást választanák az egymással vitában álló felek. A bírósági eljárás alternatíváiként egyéb vitarendezési módok is megemlíthetők: ilyen az, ha a felek közvetlen tárgyalással feloldják az összekülönbözésüket, de ilyen az is, ha felhatalmaznak egy választottbíróat az ügyük eldöntésére, illetve az is, ha egy harmadik felet csak segítő, tanácsadó szándékkal vonnak be. Ez utóbbi esetkör a mediáció,² ami tipikusan csaladji ügyekben, főként házassági bontóperekben,³ szerződésen alapuló és szerződésen kívüli jogvitákban, kártérítési ügyekben, illetve munkajogi viták területén lehet sikeres.

A bírósági eljárásokhoz képest kétségtelen előnye, hogy nem győztes-vesztes logika szerint működik, hanem eredménye egy közös megegyezés lehet: a felek lényegében egy szerződést kötnek, egy olyat, ami mindkettejük számára elfogadható. Nem a bíró ítéel a formális igazságot kimondva egyikük javára, hanem mindkét fél elégedetten

¹ Justitia – a bekötött szemű istenség. <http://www.bszi.hu/index.php/blog/9-iustitia-a-bekotott-szemu-istenseg> (Letöltve: 2015.11.21.).

² Pokol Béla: A jog elkerülésének útjai. Mediáció, egyezségkötés. *Jogelméleti Szemle* 2002/1. <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol9.html> (Letöltve: 2015.11.21.).

³ Kiss András: *Bírósági közvetítők segítségével az ügyek fele egyezséggel zárul.* <http://www.metropol.hu/itthon/cikk/1258169-birosagi-kozvetitok-segitsegevel-az-uyvek-fele-egyezsseggel-zarul> (Letöltve: 2015.11.21.).

távozhat. További előnye, hogy a felek nem egy harmadik fél kezébe teszik át a döntés lehetőségét, hanem az ügyet végig a saját hatalmukban tartják, ami a konfliktus kezelésén túl szélesebbkörű megoldási lehetőségeket hordoz magában, ráadásul az egész eljárás pénztárcakímélő is egyben.

A mediáció antikvitásbeli előképe tehát semmiképpen sem a római Justitia alakjához köthető, hanem sokkal inkább görög megfelelőjéhez, Zeusz és Themis lányához, Dikéhez. Az ókori görög jogfelfogás nem ismerte még az absztrahált elvekből, elvont fogalmakból levont jogszolgáltatást. A görögöknél sokkal nagyobb jelentősége volt az „egyedi helyzet egyedi igazságosságának”,⁴ a helyzet összetettségének és véletlenszerű adottságainak, amelyre tekintettel a jogi döntés egyben erkölcsi értelemben is helyreállította a rendet. Ha úgy tetszik, a görögök a mércét alakították a megméréndő esethez, bármilyen már létező jogelv csak támpontként szolgálhatott az egyedi ügy egyedi igazságosságának megtalálásához.⁵

„Folyamatosan nő azon területek száma, ahol a bíróság mediációra kötelezheti a feleket, vagy a perindítás kötelező feltétele egy mediációs eljárásban való részvétel.” – írja Illés Blanka a Közép Európai Mediációs Intézet alelnöke. Így például az új Ptk. Családjogi Könyve bevezette a kötelező közvetítés fogalmát a szülői felügyeleti jog rendezése, valamint a különélő szülő – gyermek közötti kapcsolattartás rendezése érdekében (4:172. §).⁶

Ezért november 23-án, hétfőn, az Intézet konferenciát szervez a kötelező családjogi mediációról. A konferencia programja online elérhető.⁷ Helyszín: a Budapesti Ügyvédi Kamara Díszterme.

⁴ Varga Csaba: *A jogi gondolkodás paradigmái*. Szent István Társulat, Budapest, 2004. 21-30. o.

⁵ „Valahányszor Zeusz a legfőbb bíró tisztét gyakorolta, mindig ott volt az oldalán Diké, anyjával Themisszel, a jogrend istennőjével együtt. (...) A görögök nyilvánvalóan felismerték, hogy az igazság és a törvényes rend nem mindig egy s ugyanaz. Mindkét istennő a jogot védelmezte: Diké rendszerint az igazságosság, Themisz pedig a törvényesség értelmében felfogott jogot.” Vojtech Zamarovksy: *Istenek és hősök a görög-római mondavilágban A-Z*. Magyar Könyvklub, Budapest, 2001. 101. o.

⁶ *A bírósági közvetítői eljárás*: <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/birosagi-kozvetitoi-eljaras> (Letöltve: 2015.11.21.).

⁷ http://mediaciosintezet.eu/attachments/article/109/A%20medi%C3%A1ci%C3%B3%20napja_konferencia_20015_11_23_KEMI.doc (Letöltve: 2015.11.21.).